

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

3. september 2015*

»Appel — forordning (EF) nr. 737/2010 — forordning om gennemførelsesbestemmelser til forordning (EF) nr. 1007/2009 — handel med sælprodukter — restriktioner for import og markedsføring af nævnte produkter — gyldighed — retsgrundlag — artikel 95 EF — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 17 — FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder — artikel 19«

I sag C-398/13 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 8. juli 2013,

Inuit Tapiriit Kanatami, Ottawa (Canada),

Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, Qikiqtarjuaq (Canada),

Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, Pangnirtung (Canada),

Jaypootie Moesesie, Qikiqtarjuaq,

Allen Kooneeliusie, Qikiqtarjuaq,

Toomasie Newkingnak, Qikiqtarjuaq,

David Kuptana, Ulukhattok (Canada),

Karliin Aariak, Iqaluit (Canada),

Canadian Seal Marketing Group, Quebec (Canada),

Ta Ma Su Seal Products Inc., Cap-aux-Meules (Canada),

Fur Institute of Canada, Ottawa,

NuTan Furs Inc., Catalina (Canada),

GC Rieber Skinn AS, Bergen (Norge),

Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), Nuuk, Grønland (Danmark)

Johannes Egede, Nuuk,

* Processprog: engelsk.

Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), Nuuk,
William E. Scott & Son, Edinburgh (Det Forenede Kongerige),
Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Cap-aux-Meules,
Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi, Istanbul (Tyrkiet),
Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd, Fleur-de-Lys (Canada),
ved advokaten H. Viaene, J. Bouckaert, og D. Gillet,

sagsøgere,

de øvrige parter i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved K. Mifsud-Bonnici og C. Hermes, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans,

støttet af:

Europa-Parlamentet ved L. Visaggio og J. Rodrigues, som befuldmægtigede,

Rådet for Den Europæiske Union ved K. Michoel og M. Moore, som befuldmægtigede,

intervenienter i første instans,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz (refererende dommer), og dommerne C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász og D. Šváby,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. februar 2015,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 19. marts 2015,

afsagt følgende

Dom

- 1 Med deres appelskrift har Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters' and Trappers' Association, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, Jaypootie Moesesie, Allen Kooneeliusie, Toomasie Newkingnak, David Kuptana, Karliin Ariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), Johannes Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine,

Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi og Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd nedlagt påstand om ophævelse af dom afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 25. april 2013, Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Kommissionen (T-526/10, EU:T:2013:215, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten forkastede appellanternes påstand om annullation af Kommissionens forordning (EU) nr. 737/2010 af 10. august 2010 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1007/2009 om handel med sælprodukter (EUT L 216, s. 1, herefter »den anfægtede forordning«), og at det fastslås, at Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1007/2009 af 16. september 2009 om handel med sælprodukter (EUT L 286, s. 36, herefter »grundforordningen«) ikke finder anvendelse.

Retsforskrifter

International ret

- 2 Ved resolution 61/295 af 13. september 2007 vedtog De Forenede Nationers Generalforsamling De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (herefter »FN-erklæringen«). Denne erklærings artikel 19 er affattet således:

»Staterne skal konsultere og i god tro samarbejde med de berørte oprindelige folk – via deres egne repræsentative institutioner – for at indhente deres frie, forudgående og informerede samtykke inden vedtagelse og implementering af lovgivningsmæssige eller administrative foranstaltninger, der evt. berører dem.«

EU-retten

- 3 4.-7. og 14. betragtning til grundforordningen har følgende ordlyd:
 - »(4) Almindelige borgere og regeringer, der er særligt bevidste om dyrevelfærdsspørgsmål, har udtrykt alvorlig bekymring over sæljugterne, på grund af den smerte, angst, frygt og andre former for lidelse, som sælerne udsættes for, når de aflives og flås på den sædvanligvis anvendte måde.
 - (5) Som reaktion på borgernes og forbrugernes betænkeligheder ved de dyrevelfærdsmæssige aspekter i forbindelse med aflivning og flåning af sæler og ved, at der på markedet kan forekomme produkter fra dyr, der er aflivet og flået således, at de er påført smerte, angst, frygt og andre former for lidelse, har flere medlemsstater vedtaget eller til hensigt at vedtage lovgivning om regulering af handel med sælprodukter ved at forbyde, at sådanne produkter importeres eller fremstilles, mens handelen med disse produkter i andre medlemsstater ikke er undergivet restriktioner.
 - (6) Der er derfor forskelle mellem nationale bestemmelser om handel med og import, fremstilling og markedsføring af sælprodukter. Disse forskelle har en negativ indvirkning på det indre marked for produkter, der indeholder eller kan indeholde sælprodukter, og indebærer hindringer for handelen med sådanne produkter.
 - (7) Den omstændighed, at der gælder forskellige nationale bestemmelser, kan yderligere afholde forbrugerne fra at købe produkter, der ikke er fremstillet på grundlag af sæler, men som vanskeligt kan skelnes fra lignende varer fremstillet på grundlag af sæler, eller produkter, der kan indeholde elementer eller ingredienser, der hidrører fra sæler, uden at dette klart kan fastslås, såsom pelsværk, Omega-3 kapsler og olier samt lædervarer.

[...]

- (14) De grundlæggende økonomiske og sociale interesser hos de inuitsamfund, der jager sæler til deres underhold, bør ikke påvirkes i negativ retning. Jagten er en integrerende del af inuitternes kultur og identitet, og er som sådan anerkendt i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder. Derfor bør det tillades, at sælprodukter, der hidrører fra inuitsamfundenes og andre oprindelige samfunds traditionelle jagt, og som bidrager til deres underhold, bringes i omsætning.«
- 4 Denne forordnings artikel 3 med overskriften »Betingelser for omsætning« bestemmer i stk. 1 og 4:
- »1. Omsætning af sælprodukter er kun tilladt, hvis sælproduktet hidrører fra inuitsamfundenes eller andre oprindelige samfunds traditionelle jagt og bidrager til deres underhold. Disse betingelser finder for så vidt angår importerede produkter anvendelse på importtidspunktet eller -stedet.«
- [...]
- »4. Med forbehold af stk. 3 vedtages foranstaltninger til gennemførelse af denne artikel, der har til formål at ændre ikke-væsentlige bestemmelser i denne forordning ved at supplere den, efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 5, stk. 3.«
- 5 På grundlag af nævnte forordnings artikel 3, stk. 4, vedtog Europa-Kommissionen den anfægtede forordning. I henhold til sidstnævnte forordnings artikel 1, »fastsættes der gennemførelsesbestemmelser for omsætning af sælprodukter, jf. [grundforordningens] artikel 3«.

Twistens baggrund og den appellerede dom

- 6 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 11. januar 2010 anlagde Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. sag med påstand om annullation af grundforordningen. Ved kendelse Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Parlamentet og Rådet (T-18/10, EU:T:2011:419) afviste Retten sagen. Den iværksatte appel til prøvelse af denne kendelse blev forkastet ved Domstolens dom Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Parlamentet og Rådet (C-583/11 P, EU:C:2013:625).
- 7 Den 10. august 2010 vedtog Kommissionen den anfægtede forordning om gennemførelsesbestemmelser til grundforordningen.
- 8 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 9. november 2010 anlagde appellanterne et søgsmål med påstand om annullation af grundforordningen og om, at grundforordningen blev erklæret uanvendelig i henhold til artikel 277 TEUF.
- 9 Ved kendelse af 13. april 2011 gav formanden for Rettens Syvende Afdeling Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for Kommissionens påstande.
- 10 Til støtte for deres påstande fremsatte appellanterne to anbringender, hvoraf det første vedrørte grundforordningens ulovlige karakter, hvilket fratager den anfægtede forordning enhver form for retsgrundlag som følge af det fejlagtige valg af artikel 95 EF som retsgrundlag for vedtagelsen af grundforordningen, en tilsidesættelse af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet samt en krænkelse af grundlæggende rettigheder. I forbindelse med det andet anbringende kritiserede appellanterne Kommissionen for at have gjort sig skyldig i magtfordrejning ved vedtagelsen af den anfægtede forordning.
- 11 Retten forkastede ved den appellerede dom de to anbringender og frifandt derfor Kommissionen i det hele.

Parternes påstande

- 12 Appellanterne har nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede dom ophæves, det fastslås, at grundforordningen er ulovlig og ikke finder anvendelse i henhold til artikel 277 TEUF, og den anfægtede forordning annulleres i henhold til artikel 263 TEUF.
 - Subsidiært: Den appellerede dom ophæves, og sagen hjemvises til Retten.
 - Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 13 Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at appellanterne tilpligtes at betale sagens omkostninger in solidum.
- 14 Parlamentet har nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at appellanterne tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 15 Rådet har nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at appellanterne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appellen

- 16 Til støtte for appellen har appellanterne fremsat to anbringender vedrørende retlige fejl, som Retten har begået ved vurderingen af grundforordningens lovlighed. Det første anbringende består af to led, og det andet anbringende består af tre led.

Det første anbringendes første led

Parternes argumenter

- 17 Appellanterne har gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl, idet den i den appellerede doms præmis 28, 29, 37-40, 50 og 64 konstaterede, at betingelserne for at anvende artikel 95 EF var opfyldt på datoen for vedtagelsen af grundforordningen.
- 18 Ifølge appellanterne skulle disse betingelser allerede have været opfyldt på datoen for Kommissionens fremlæggelse af det forslag, som gav anledning til vedtagelsen af grundforordningen. Formålet med artikel 95 EF er nemlig at afhjælpe en situation, hvor forskelle mellem de nationale lovgivninger har en direkte indvirkning på det indre marked, og ikke at medvirke til, at forskellige nationale lovgivninger opstår, hvilket dermed ville give EU-lovgiver »frit spil« til at lovgive på alle områder. Såfremt det var datoen for vedtagelsen af den påtænkte retsakt, der var relevant i forhold til undersøgelsen af disse betingelser, ville Kommissionen kunne støtte sit forslag alene på en formodning om, at sådanne forskelle ville foreligge på tidspunktet for vedtagelsen af denne retsakt, hvilket ville være i strid med princippet om kompetencetildeling som fastsat i artikel 5, stk. 1, TEU.
- 19 Appellanterne har subsidiært anført, at selv hvis det antages, at den relevante dato med henblik på en legalitetskontrol af grundforordningen i forhold til artikel 95 EF er datoen for vedtagelsen af denne forordning, var betingelserne for at anvende denne bestemmelse ikke opfyldt på denne dato. Da betragtningerne i nævnte forordnings præambel kun består af vage og generelle betragtninger angående forskellene mellem de nationale lovgivninger og risikoen for hindringer for de grundlæggende frihedsrettigheder eller konkurrenceforordninger, er dette således ikke tilstrækkeligt til at begrunde valget af artikel 95 EF. Navnlig bemærkes, at femte betragtning til denne forordning ikke

udpeger de medlemsstater, der har vedtaget eller har til hensigt at vedtage et forbud mod import eller fremstilling af sælprodukter. I denne henseende vil de supplerende oplysninger, som Kommissionen har fremlagt under retssagen, ikke kunne afhjælpe denne mangel på tilstrækkelige angivelser i selve grundforordningens tekst.

- 20 Kommissionen, Parlamentet og Rådet har bestridt appellanternes argumentation.

Domstolens bemærkninger

- 21 I forbindelse med det første anbringendes første led har appellanterne i det væsentlige anført to argumenter vedrørende dels den relevante dato for at undersøge betingelserne for at anvende artikel 95 EF, dels betingelserne for at anvende denne bestemmelse, når grundforordningen ikke indeholder tilstrækkeligt præcise angivelser angående risikoen for hindringer for de grundlæggende frihedsrettigheder eller konkurrencefordrejninger.
- 22 Hvad angår det første argument skal det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at lovligheden af en unionsretsakt skal bedømmes på grundlag af de faktiske og retlige omstændigheder, der forelå på den dato, da retsakten blev vedtaget (domme *Agrana Zucker*, C-309/10, EU:C:2011:531, præmis 31 og 45 og den deri nævnte retspraksis, og *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, præmis 50). Domstolen har bl.a. taget udgangspunkt i datoen for vedtagelsen af den pågældende EU-retsakt med henblik på at undersøge, om betingelserne for at anvende artikel 95 EF som retsgrundlag var opfyldt (jf. domme *Arnold André*, C-434/02, EU:C:2004:800, præmis 38, *Swedish Match*, C-210/03, EU:C:2004:802, præmis 37, *Tyskland mod Parlamentet og Rådet*, C-380/03, EU:C:2006:772, præmis 45-51 og 55, og *Vodafone m.fl.*, C-58/08, EU:C:2010:321, præmis 39 og 41).
- 23 I modsætning til, hvad appellanterne har anført, er datoen for Kommissionens forslag til forordning derimod ikke relevant for denne undersøgelse. I forbindelse med et søgsmål til prøvelse af en retsakt, såsom grundforordningen, er det nemlig ikke dette forslag, der kan undergå ændringer i løbet af lovgivningsprocessen, som er genstanden for Unionens retsinstansers legalitetskontrol, men nævnte retsakt i den form, den er blevet vedtaget af EU-lovgiver ved afslutningen af denne procedure.
- 24 Desuden er antallet af medlemsstater, der har lovgivet eller haft til hensigt at lovgive på det omhandlede område på tidspunktet for Kommissionens forslag, ikke i sig selv afgørende for vurderingen af lovligheden af EU-lovgivers anvendelse af artikel 95 EF, når betingelserne for at anvende denne bestemmelse var opfyldt på tidspunktet for vedtagelsen af den omhandlede retsakt.
- 25 Heraf følger, at appellanternes første argument skal forkastes som ugrundet.
- 26 Hvad angår det andet argument henvises til fast retspraksis, hvorefter de foranstaltninger, som er omhandlet i artikel 95, stk. 1, EF, reelt skal have til formål at forbedre vilkårene for det indre markeds oprettelse og funktion (domme *British American Tobacco (Investments) og Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, præmis 60, *Det Forenede Kongerige mod Parlamentet og Rådet*, C-217/04, EU:C:2006:279, præmis 42, og *Det Forenede Kongerige mod Parlamentet og Rådet*, C-270/12, EU:C:2014:18, præmis 113). Selv om den blotte konstatering af forskelle mellem de nationale lovgivninger samt den abstrakte risiko for hindringer for de grundlæggende frihedsrettigheder eller konkurrencefordrejninger ikke er tilstrækkelig til at begrunde valget af artikel 95 EF som retsgrundlag, kan EU-lovgiver benytte sig af denne artikel bl.a. i tilfælde af forskelle mellem nationale lovgivninger, der kan medføre hindringer for de grundlæggende friheder og således have en direkte indvirkning på det indre markeds funktion eller medføre væsentlige konkurrenceforvridninger (dom *Vodafone m.fl.*, C-58/08, EU:C:2010:321, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

- 27 Anvendelse af denne bestemmelse er ligeledes mulig for at undgå, at der opstår sådanne hindringer for samhandelen, der skyldes en uensartet udvikling af de nationale lovgivninger. Det skal dog være sandsynligt, at disse vil opstå, og den pågældende foranstaltning skal have til formål at forebygge dem (domme Tyskland mod Parlamentet og Rådet, C-380/03, EU:C:2006:772, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis, og Vodafone m.fl., C-58/08, EU:C:2010:321, præmis 33).
- 28 I denne henseende er det med urette, at appellanterne har anført, at betragtningerne i præambelen til grundforordningen ikke er tilstrækkelig til at begrunde anvendelsen af artikel 95 EF, og at Retten ikke måtte tage hensyn til oplysningerne fra Kommissionen under retssagen.
- 29 Idet begrundelsen for almenyldige retsakter kun behøver at angive de samlede omstændigheder, som har ført til, at retsaktens er blevet udstedt, og de generelle formål, som den skal opfylde (jf. dom AJD Tuna, C-221/09, EU:C:2011:153, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis), kan det således ikke bebrejdes EU-lovgiver kun i generelle vendinger i fjerde til syvende betragtning til grundforordningen at give udtryk for forskellene imellem de nationale lovgivninger, der regulerer handelen med sælprodukter, og de forstyrrelser, der følger heraf, for det indre markeds funktion, hvilket begrundes anvendelsen af artikel 95 EF. EU-lovgiver var bl.a. ikke forpligtet til – i modsætning til det af appellanterne anførte – i selve præambelen til grundforordningen at præcisere antallet og identiteten på de medlemsstater, hvis lovgivning ligger til grund for denne retsakt.
- 30 Da begrundelsen for grundforordningen i sig selv er tilstrækkelig, kan det ikke bebrejdes Retten, at den i den appellerede doms præmis 50 i forbindelse med sin undersøgelse tog hensyn til de supplerende oplysninger vedrørende situationen angående de medlemsstaters lovgivninger, der har ført til vedtagelsen af denne forordning, som blev indgivet af Kommissionen under retssagen, eftersom disse oplysninger kun præciserede begrundelsen for grundforordningen i overensstemmelse med Domstolens praksis. Inden for rammerne af undersøgelsen af valget af artikel 95 EF som retsgrundlag tager denne retspraksis nemlig højde for sådanne præciseringer af begrundelsen for den omhandlede akt, som indgives under retssagen (jf. bl.a. domme British American Tobacco (Investments) og Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, præmis 68, 70 og 73, Det Forenede Kongerige mod Parlamentet og Rådet, C-217/04, EU:C:2006:279, præmis 61, og Tyskland mod Parlamentet og Rådet, C-380/03, EU:C:2006:772, præmis 46 og 47).
- 31 Retten kunne således på baggrund af de oplysninger, der fremgår af både begrundelsen for grundforordningen, og af de præciseringer, som Kommissionen har tilvejebragt, og som appellanterne ikke har bestridt for Domstolen, uden herved at begå en retlig fejl, i den appellerede doms præmis 36-40 og 50 fastslå, at der på tidspunktet for vedtagelsen af grundforordningen forelå forskelle mellem de nationale lovgivninger, der regulerer handelen med sælprodukter, som var af en sådan karakter, at de ville kunne hindre disse produkters frie bevægelighed.
- 32 Det er således med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 58 fastslog, at disse forskelle kunne begrunde EU-lovgivers intervention på grundlag af artikel 95 EF.
- 33 Det første anbringendes første led skal derfor forkastes i sin helhed.

Det første anbringendes andet led

Parternes argumenter

- 34 Appellanterne har gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl i den appellerede doms præmis 56, idet den støttede sig på den betragtning, at samhandelen mellem medlemsstaterne vedrørende sælprodukter og lignende produkter bestemt ikke er ubetydelig. Den ikke ubetydelige karakter af medlemsstaternes samhandel vedrørende sælprodukter og lignende produkter må imidlertid betvivles. Desuden har

appellanterne anført, at ifølge Domstolens praksis må EU-lovgiver kun anvende artikel 95 EF, hvis samhandelen med de omhandlede produkter er af et relativt betydeligt omfang, hvilket slet ikke er tilfældet for sælprodukterne.

- 35 Kommissionen og Parlamentet har anført, at det første anbringendes andet led ikke kan antages til realitetsbehandling og under alle omstændigheder er ugrundet.

Domstolens bemærkninger

– Formaliteten

- 36 Således som Kommissionen og Parlamentet har anført, ligger Rettens konstatering i den appellerede doms præmis 56 vedrørende den ikke ubetydelige karakter af medlemsstaternes samhandel vedrørende sælprodukter og lignende produkter uden for Domstolens kompetence inden for rammerne af en appel.
- 37 I overensstemmelse med artikel 256, stk. 1, TEUF og artikel 58, stk. 1, i statuten for Den Europæiske Unions Domstol er appel nemlig begrænset til retsspørgsmål. Følgelig er det alene Retten, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de relevante faktiske omstændigheder såvel som til at vurdere beviserne, medmindre disse omstændigheder og beviser er blevet urigtigt gengivet (dom Ryanair mod Kommissionen, C-287/12 P, EU:C:2013:395, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Eftersom appellanterne ikke har gjort gældende, at der foreligger en urigtig gengivelse, indebærer dette, at det første anbringendes andet led, i det omfang det er rettet mod Rettens konstatering vedrørende den ikke ubetydelige karakter af medlemsstaternes samhandel, skal afvises fra realitetsbehandling.

– Realiteten

- 39 Det bemærkes, at kravet om, at EU-lovgiver kun kan anvende denne bestemmelse, såfremt samhandelen vedrørende de omhandlede produkter er af et relativt betydeligt omfang, ikke fremgår af selve ordlyden af artikel 95 EF.
- 40 Desuden, selv om Domstolen i visse sager har betegnet samhandelen på de berørte markeder som værende af et relativt betydeligt omfang (jf. domme Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis, Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, præmis 38, og Tyskland mod Parlamentet og Rådet, C-380/03, EU:C:2006:772, præmis 53), har den på ingen måde etableret et retligt kriterium, hvorefter de foranstaltninger, der træffes på baggrund af artikel 95 EF, er begrænset alene til markeder for produkter, der er genstand for en relativ betydelig samhandel.
- 41 Retten har i den appellerede doms præmis 39, 40 og 56 med støtte i betragtninger, der alene vedrører markeder for sælprodukter og andre produkter, der ville kunne forveksles med disse produkter, i det foreliggende tilfælde fastslået, at de eksisterende forskelle mellem de nationale lovgivninger vedrørende handel med sælprodukter ville kunne forstyrre det indre marked for disse produkter. Det er således med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 58 uden at være forpligtet til at undersøge, om den omhandlede samhandel var af et relativt betydeligt omfang med henblik på at begrunde anvendelsen af artikel 95 EF, fastslog, at disse forskelle gjorde det muligt at træffe foranstaltninger på baggrund af denne bestemmelse.
- 42 Følgelig skal det første anbringendes andet led delvis afvises, delvis forkastes som ugrundet.

Det andet anbringendes første led

Parternes argumenter

- 43 Appellanterne har kritiseret Retten for at have begået en retlig fejl, idet den i den appellerede doms præmis 105 konstaterede, at man kun skulle henholde sig til bestemmelserne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og ikke bestemmelserne i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«). Ifølge appellanterne følger det navnlig af artikel 6, stk. 3, TEU og af chartrets artikel 52, stk. 3, og artikel 53, at der skal tages behørigt hensyn til de garanterede rettigheder i medfør af EMRK som generelle retsprincipper i forbindelse med anvendelsen af traktaterne, og at bestemmelserne i EMRK har forrang, hvis de indrømmer en videre beskyttelse end bestemmelserne i chartret.
- 44 Kommissionen, Parlamentet og Rådet har bestridt appellanternes argumentation.

Domstolens bemærkninger

- 45 Det skal bemærkes, at selv om de grundlæggende rettigheder, som er anerkendt i EMRK, udgør generelle principper i EU-retten, således som det bekræftes af artikel 6, stk. 3, TEU, og selv om chartrets artikel 52, stk. 3, bestemmer, at de af chartrets rettigheder, som svarer til dem, der er garanteret ved EMRK, har samme betydning og omfang som i nævnte konvention, udgør EMRK ikke et retligt instrument, der er formelt integreret i Unionens retsorden, idet Unionen ikke har tiltrådt den (jf. i denne retning domme Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 44, Schindler Holding m.fl. mod Kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, præmis 32, og Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 41).
- 46 Det var derfor med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 105 fastslog, at chartrets artikel 17, 7, 10 og 11 sikrer den beskyttelse i EU-retten, der følger af bestemmelserne i EMRK, som er påberåbt af appellanterne, og at undersøgelsen af grundforordningens lovlighed i den foreliggende sag skal foretages alene på baggrund af de grundlæggende rettigheder, der er garanteret ved chartret (jf. i denne retning domme Otis m.fl., C-199/11, EU:C:2012:684, præmis 47, og Ziegler mod Kommissionen, C-439/11 P, EU:C:2013:513, præmis 126 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Det skal under alle omstændigheder konstateres, at inden for rammerne af det andet anbringendes første led har appellanterne alene kritiseret Retten for udelukkende at have henvist til bestemmelserne i chartret og ikke til bestemmelserne i EMRK uden imidlertid at præcisere, hvorledes Retten konkret skulle have begået en retlig fejl i forbindelse med undersøgelsen af grundforordningens lovlighed med hensyn til de grundlæggende rettigheder, der ville kunne føre til den appellerede doms ophævelse.
- 48 Følgelig skal det andet anbringendes første led forkastes.

Det andet anbringendes andet og tredje led

Parternes argumenter

- 49 Med det andet anbringendes andet led har appellanterne anført, at Retten har begået en retlig fejl, idet den fastslog, at ejendomsretten ikke kan udstrækkes til også at omfatte blotte handelsinteresser. Forbuddet mod at bringe sælprodukter i omsætning inden for Unionen påvirker deres ret til at drage kommerciel nytte af disse produkter. Domstolen har i den forbindelse allerede fastslået, at forbuddet mod salg og markedsføring på Unionens marked af kosttilskud kan begrænse retten til fri erhvervsudøvelse for producenterne af disse produkter. Ifølge retspraksis fra Den Europæiske

Menneskerettighedsdomstol bl.a. i dommen i sagen Malik mod Det Forenede Kongerige (nr. 23780/08 af 13.3.2012) udgør de økonomiske interesser, der er forbundet med virksomheden, imidlertid »ejendom«, i den forstand begrebet er anvendt i artikel 1 i protokol nr. 1 til EMRK, og er således omfattet af ejendomsrettens beskyttelse.

- 50 Med dette anbringendes tredje led har appellanterne kritiseret Retten for i den appellerede doms præmis 112 at have fastslået, at FN-erklæringen ikke har bindende virkning, og at have undladt at undersøge, om Unionens institutioner inden vedtagelsen af grundforordningen havde indhentet appellanternes forudgående samtykke i henhold til denne erklærings artikel 19. Selv om denne erklæring således ikke i sig selv har en juridisk bindende karakter, har Unionen i 14. betragtning til grundforordningen anerkendt pligten til i god tro at overholde FN-erklæringens bestemmelser. I henhold til Domstolens retspraksis kan Unionen imidlertid ikke fravige regler, den har fastsat i henhold til denne erklæring (dom NTN Toyo Bearing m.fl. mod Rådet, 113/77, EU:C:1979:91, præmis 21). Desuden fremgår det af en erklæring fra International Law Association, udgivet i 2012, at FN-erklæringens artikel 19 fastsætter en regel i folkeretlig sædvaneret, som Unionen har pligt til at overholde ved udøvelsen af sine beføjelser.
- 51 Parlamentet har anført, at det andet anbringendes tredje led i sin helhed ikke kan antages til realitetsbehandling, med den begrundelse, at appellanterne ikke har klargjort Rettens retlige fejl tilstrækkelig nøjagtigt i henhold til artikel 169, stk. 2, i Domstolens procesreglement. Appelskriftet gør det bl.a. ikke muligt at afgøre, om appellanterne rejser indsigelse mod undersøgelsen eller den manglende undersøgelse af de anbringender, der er fremsat for Retten, og med hvilken begrundelse FN-erklæringens artikel 19 kan tillægges en bindende virkning. Efter Parlamentet og Kommissionens opfattelse kan dette anbringendes andet og tredje led i det mindste kun delvis antages til realitetsbehandling, eftersom appellanterne hverken har gjort en eventuel tilsidesættelse af friheden til at oprette og drive egen virksomhed eller af en regel i den folkeretlige sædvaneret gældende for Retten.
- 52 Kommissionen, Parlamentet og Rådet har anført, at det andet anbringendes andet og tredje led under alle omstændigheder er ubegrundet.

Domstolens bemærkninger

– Formaliteten vedrørende det andet anbringendes andet og tredje led

- 53 Hvad angår Parlamentets formalitetsindsigelse vedrørende det andet anbringendes tredje led i sin helhed bemærkes, at det fremgår af artikel 256, stk. 1, andet afsnit, TEUF, artikel 58, stk. 1, i statuten for Domstolen og af procesreglementets artikel 168, stk. 1, litra d), og artikel 169, stk. 2, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt nøjagtigt anføre de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand, idet appellen eller det pågældende anbringende i modsat fald afvises (jf. i denne retning domme Schindler Holding m.fl. mod Kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, præmis 43, og Ezz m.fl. mod Kommissionen, C-220/14 P, EU:C:2015:147, præmis 111 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 I denne sag må det konstateres, at med det andet anbringendes tredje led angiver appellanter en bestemt præmis i den appellerede dom. I den forbindelse har appellanterne anført, at den retlige fejl, de har gjort gældende, består i tilsidesættelsen af den bindende virkning af samtykkekravet i FN-erklæringens artikel 19, som både følger af 14. betragtning til grundforordningen og af en regel i den folkeretlige sædvaneret.
- 55 På denne baggrund må Parlamentets afvisningspåstand vedrørende det andet anbringendes tredje led i sin helhed forkastes.

- 56 Hvad angår Kommissionens og Parlamentets formalitetsindsigelser fremgår det af sagsakterne, at appellanterne for Retten hverken har påberåbt sig en eventuel tilsidesættelse af friheden til at oprette og drive egen virksomhed, der er fastsat i chartrets artikel 16, eller af en regel i den folkeretlige sædvaneret, der følger af FN-erklæringens artikel 19.
- 57 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at såfremt en part fik adgang til for første gang for Domstolen at fremføre et anbringende, der ikke var blevet fremført for Retten, ville det være ensbetydende med at give parten adgang til at forelægge Domstolen en mere omfattende tvist end den, der blev forelagt Retten (dom Nexans og Nexans Frankrig mod Kommissionen, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 Det andet anbringendes andet led skal derfor afvises, i det omfang det omhandler friheden til at oprette og drive egen virksomhed, og dette anbringendes tredje led skal afvises, for så vidt som det omhandler tilsidesættelsen af en regel i den folkeretlige sædvaneret.

– Om realiteten vedrørende det andet anbringendes andet led

- 59 Appellanterne har i det væsentlige anført, at grundforordningen tilsidesætter deres ejendomsret, idet forbuddet mod handel med sælprodukter påvirker deres ret til at drage kommerciel nytte af disse produkter inden for Unionen.
- 60 I denne henseende skal det bemærkes, at beskyttelsen af ejendomsretten, der er indrømmet ved chartrets artikel 17, ikke vedrører blotte handelsinteresser eller handelsudsigter, hvis uvished er en del af det væsentlige i enhver økonomisk aktivitet, men rettigheder, der har en formueværdi, som i henhold til retsordenen medfører en erhvervet retsstilling, der gør det muligt for indehaveren selvstændigt at udøve disse rettigheder til sin fordel (jf. dom Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 På samme måde fremgår det af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende artikel 1 i protokol nr. 1 til EMRK, at der i medfør af chartrets artikel 52, stk. 3, skal tages hensyn til den omstændighed, at den fremtidige indkomst kun kan betragtes som »ejendom«, der er omfattet af denne bestemmelses beskyttelse, hvis den allerede er blevet indtjent, hvis den kan betegnes som en sikker fordring, eller der foreligger særlige omstændigheder, der giver den berørte berettigede forventninger om at komme i besiddelse af en formueværdi (jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Anheuser-Busch mod Portugal, nr. 73049/01, af 11.1.2007, § 64 og 65, og i sagen Malik mod Det Forenede Kongerige, § 93).
- 62 Appellanterne har for Unionens retsinstanser imidlertid alene påberåbt sig den blotte mulighed for at handle med sælprodukter inden for Unionen uden at angive sådanne omstændigheder.
- 63 Det andet anbringendes andet led skal derfor delvis afvises, delvis forkastes som ugrundet.

– Om realiteten vedrørende det andet anbringendes tredje led

- 64 Hvad angår FN-erklæringens artikel 19 har denne bestemmelse ikke i sig selv en juridisk bindende karakter, hvilket appellanterne har anerkendt, hvorfor det er tilstrækkeligt at konstatere, at 14. betragtning til grundforordningen heller ikke giver denne pligt til at konsultere og samarbejde med henblik på at opnå inuitsamfundenes samtykke som omhandlet i nævnte bestemmelse bindende virkning.

- 65 Det følger af denne betragtningens ordlyd, at for ikke at påvirke de grundlæggende økonomiske og sociale interesser hos de inuitsamfund, der jager sæler til deres underhold, i negativ retning, bør det tillades, at sælprodukter, der hidrører fra disse samfunds traditionelle jagt, og som bidrager til deres underhold, bringes i omsætning.
- 66 Da en sådan tilladelse er fastsat i grundforordningens artikel 3, stk. 1, forekommer det, at nævnte 14. betragtning, som henviser til FN-erklæringens anerkendelse af denne jagt som en integrerende del af inuiternes kultur og identitet, kun er en begrundelse for denne fravigelse fra forbuddet, der følger af denne forordning, mod at bringe sælprodukter i omsætning.
- 67 Derimod kan der ikke af ordlyden af 14. betragtning til nævnte forordning udledes en juridisk bindende forpligtelse til at overholde FN-erklæringens artikel 19, som desuden ikke er omhandlet i denne betragtning.
- 68 Det andet anbringendes tredje led skal derfor dels afvises, dels forkastes som ugrundet.
- 69 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at appellen bør forkastes i sin helhed, da den delvis ikke kan antages til realitetsbehandling, delvis er ugrundet.

Sagens omkostninger

- 70 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen forkastes.
- 71 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom. Når en intervenient i første instans, som ikke selv har iværksat appel, har deltaget i retsforhandlingerne for Domstolen, kan Domstolen i henhold til nævnte artikel 184, stk. 4, bestemme, at den pågældende skal bære sine egne omkostninger. I medfør af procesreglementets artikel 140, stk. 1, der ifølge samme reglements artikel 184, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse i appelsager, bærer medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i tvisten, deres egne omkostninger.
- 72 Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanterne tilpligtes at betale sagsomkostningerne, og da de har tabt sagen, bør det pålægges dem, ud over at bære deres egne omkostninger, at betale de af Kommissionen afholdte omkostninger.
- 73 Som intervenienter under sagen ved Retten bærer Parlamentet og Rådet hver især deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Femte Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, Jaypootie Moesesie, Allen Kooneeliusie, Toomasie Newkingnak, David Kuptana, Karliin Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), Johannes Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi og Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd bærer deres egne omkostninger og betaler de af Europa-Kommissionen afholdte omkostninger.

3) Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union bærer hver især deres egne omkostninger.

Underskrifter